

Materiál Ministerstva vnitra

Export z Národní architektury eGovernmentu ČR

Obsah

Úvod	3
Odbor Hlavního architekta eGovernmentu Ministerstva vnitra ČR	3
Informační koncepce České republiky	3
Národní architektonický plán	4
Působnost Národního architektonického plánu	4
Periodicita a aktualizace dokumentu	5
Základní pojmy řízení architektury veřejné správy a úřadu	5
Definice, cíle a základní architektonické principy eGovernmentu ČR	7
Základní architektonické principy	7
Etapy naplňování cílové vize informatizace VS ČR	7
Domény Národní architektury veřejné správy	8
Přístup k popisu architektury VS ČR	9
Přístup k popisu byznys architektury eGovernmentu	10
Přístup k popisu architektury informačních systémů eGovernmentu	11
Přístup k popisu technologické architektury eGovernmentu	13
Přístup k popisu komunikační architektury eGovernmentu	13
Informační systém VS v kontextu Národní architektury VS	13

Úvod

Dostává se vám do rukou Národní architektonický plán (také jako "NAP") jako základní pomůcka a rukověť pro zpracovávání, sjednocování, řízení a rozvoj architektury jak na základní úrovni tak v jednotlivých úřadech. V tomto dokumentu nevyčtete jak řídit ICT, ani jak spravovat portfolia projektů či tvořit informační koncepci. Tento dokument slouží jako technologický pohled na propojení systémů veřejné správy s centrálními sdílenými službami eGovernmentu a říká, co mají správci informačních systémů činit ve své architektuře tak, aby byli v souladu nejen se současným stavem českého eGovernmentu, ale i s jeho plánovaným stavem.

Odbor Hlavního architekta eGovernmentu Ministerstva vnitra ČR

Odbor Hlavního architekta eGovernmentu Ministerstva vnitra ČR (také jako „OHA“), jako nadresortní architektonický útvar eGovernmentu, rozpracovává principy stanovené vládou ČR v Informační koncepci ČR (také jako "IKČR") do referenčních modelů, závazných architektonických vzorů a dalších dokumentů Národního architektonického plánu.

Tyto informace následně slouží orgánům veřejné správy k sestavování informačních koncepcí jejich úřadů a z nich vyplývajících projektových záměrů. OVS jsou podle příslušných ustanovení zákona o informačních systémech veřejné správy (dále též jako "ISVS") povinny požádat OHA o schválení návrhů dokumentací programů obsahujících pořízení nebo technické zhodnocení informačních systémů veřejné správy, investičních záměrů akcí pořízení nebo technického zhodnocení informačních systémů veřejné správy nebo projektů informačních systémů veřejné správy určených k výkonu státní správy. Organizační složky státu jsou i nadále povinny žádat o schválení záměrů výdajů na ICT podle příslušných ustanovení usnesení vlády ze dne 2. listopadu 2015, č. 889.

OHA vydává v návaznosti na požadavky zákona o ISVS a výše zmíněného usnesení vlády stanoviska k těmto žádostem zejména na základě posouzení shody architektury předkládaných záměrů s cíli a pravidly IKČR a návazných dokumentů OHA.

Informační koncepce České republiky

Informační koncepce České republiky je základním dokumentem, který stanovuje na základě zmocnění podle § 5a odst. 1 zákona 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, **cíle České republiky v oblasti informačních systémů veřejné správy** a obecné **principy pořizování, vytváření, správy a provozování informačních systémů veřejné správy** v České republice. IKČR se aktualizuje v pětiletých cyklech a je vždy schvalována vládou.

IKČR v příloze 7: **Metody řízení ICT veřejné správy ČR** definuje pravidla, včetně orgánů a rolí odpovědných za jejich uplatňování v celém životním cyklu ICT služeb veřejné správy, tedy definuje pravidla strategického řízení IT, plánování, přípravy a implementace ICT projektů, provozu ICT služeb, řízení ekonomiky a bezpečnosti ICT služeb a pravidla kontroly a auditu (governance) ICT. IKČR v této příloze současně definuje základní požadavky na řízení a rozvoj orgánů veřejné moci a jejich útvarů informatiky tak, aby byly lépe schopny naplňovat cíle rozvoje služeb informačních systémů veřejné správy a řídit jejich životní cyklus.

Aby bylo možno tyto cíle efektivně realizovat, IKČR zavádí Národní architekturu VS ČR a Národní architektonický plán VS ČR jako prostředky pro popis architektury orgánů veřejné správy a architektury informačních systémů veřejné správy a jako základní nástroje pro formulaci cílů a principů Informační koncepce ČR a informačních koncepcí jednotlivých orgánů veřejné správy.

IKČR v příloze 9: **Národní architektonický rámec** zavádí závaznou metodiku modelování, udržování a

používání popisu architektury orgánů veřejné správy.

IKČR v příloze 10: **Národní architektonický plán** orgánům veřejné správy – správcům informačních systémů - poskytuje jasnou a konkrétní představu toho, jak bude vypadat informatika VS ČR ve stanoveném horizontu 5 let, které prvky informatizace veřejné správy budou centrální a sdílené, které lokální prvky musí být jednotné podle předložených vzorů a které mohou být libovolné, jejich vzájemné vazby a návaznosti při současném dodržení stanovených architektonických principů.

IKČR v příloze 8: **Slovník pojmů eGovernmentu** zavádí jednotný výklad pojmů a jejich případných synonym z platné legislativy, potřebných jako jeden z nástrojů koordinovaného budování eGovernmentu podle Národního architektonického plánu a pro koordinované řízení informatiky veřejné správy.

Orgány veřejné správy podle IKČR a jejich příloh vytvářejí svou informační koncepci. Informační koncepce orgánů veřejné správy musejí být v plném souladu s IKČR a musejí z ní vycházet. V rámci NAP je v každé části kapitoly [Pravidla pro funkční celky architektury jednotlivých úřadů](#) uvedeno, do jaké kapitoly vlastní informační koncepce má být soulad zapracován.

Národní architektonický plán

Struktura Národního architektonického plánu

1. [Kapitola Úvod](#) - Obecný úvod a uvedení do problematiky
2. [Kapitola Architektonická vize eGovernmentu ČR](#) - Popis cílů a možností, jak se ke konečnému stavu dostat
3. [Kapitola Architektura a sdílené služby veřejné správy ČR](#) - Popis základních služeb eGovernmentu z pohledu poskytovatelů těchto služeb.
4. [Kapitola Pravidla tvorby a údržby vlastní čtyřvrstvé architektury jednotlivých úřadů](#) - Popis tvorby a údržby architektury úřadu skrze vrstvy architektury
5. [Kapitola Pravidla pro funkční celky architektury jednotlivých úřadů](#) - Popis tvorby a údržby architektury úřadu skrze funkční celky
6. [Kapitola Další pravidla a pomůcky tvorby architektury zdola](#)
7. [Kapitola Modely NAP v centrálním úložišti a v OVS](#)

Působnost Národního architektonického plánu

NAP je závazný pro všechny státní orgány a orgány územních samosprávných celků využívající centrální sdílené služby eGovernmentu, které § 1 odst. 1 zákona o ISVS souhrnně označuje pojmem orgány veřejné správy, tj. na „státní orgány nebo orgány územních samosprávných celků“, tedy včetně obcí a krajů.

V návaznosti na požadavky stanovené prováděcím právním předpisem předpokládaným v § 5a odst. 2, větě třetí, zákona o ISVS, představuje IKČR se svými přílohami včetně NAP základní obsahový rámec pro vytvoření, resp. aktualizaci vlastních informačních koncepcí jednotlivých orgánů veřejné správy, s jejichž vytvářením § 5a odst. 2 zákona o ISVS počítá.

NAP se v oblasti samosprávy vyznačuje některými odlišnostmi, které jsou dány definicí samosprávy. Jedná se zejména o:

- Každá obec či kraj jsou samostatné subjekty a je jim možno ukládat povinnosti pouze zákony
- Rozhodování obce je kolektivní (rozhoduje zastupitelstvo)
- Obec může vykonávat mimo samosprávných činností i přenesenou působnost
- Velikost samosprávných subjektů je velmi rozličná – od krajů, které mají i více než milion obyvatel až po obce, které mají jen stovku obyvatel

Tyto odlišnosti se NAP snaží podchytit v oblasti některých ukládaných povinností, v oblastech doporučeních a

využívání centrálních sdílených služeb eGovernmentu se však rozdíl mezi samosprávou a státní správou nedělají a obě strany veřejné správy bere jako rovnocenné.

Úřadem se pro účely NAP rozumí každý orgán, který je povinnou osobou z hlediska tohoto dokumentu. Pokud není uvedeno jinak, jsou to v souladu se zákonem o ISVS tzv. orgány veřejné správy (také jako "OVS"), jak je zmíněno výše.

Ostatní orgány veřejné moci (také jako "OVM") a soukromoprávní uživatelé údajů (také jako "SPUÚ"), kteří nejsou OVS, například školy nebo nemocnice, mohou NAP využívat jako doporučení a tzv. dobrou praxi (best practices). V případě využívání centrálních sdílených služeb eGovernmentu jsou však i tyto organizace povinny řídit se principy a cíli NAP.

Periodicita a aktualizace dokumentu

Národní architektonický plán ČR bude Ministerstvem vnitra vyhodnocován a aktualizován každý rok, vždy s výhledem na následujících 5 let, má tedy charakter tzv. klouzavého plánu.

Po každé aktualizaci bude předkládán znovu ke schválení spolu s informací o dosažení definovaných cílů

Základní pojmy řízení architektury veřejné správy a úřadu

Pro rozvoj všech schopností a dovedností veřejné správy, včetně rozvoje digitálních služeb VS, je nezbytné řídit veřejnou správu jako propojený komplexní systém služeb, poskytovaných orgány veřejné správy, s nadhledem a v celkových souvislostech¹⁾. Protože většina transformačních kroků státu je stejně jako u podnikových korporací v současné době umožněna jen s pomocí ICT, je celková architektura orgánů veřejné správy, jejich úřadů a veřejnoprávních korporací, současně prostředkem vývoje a řízení transformačních změn a současně prostředkem dlouhodobého řízení a rozvoje ICT na podpor těchto změn.

Architektura veřejné správy jako socio-ekonomicko-technického systému je souborem prvků, které tvoří strukturu systému, jejich vzájemných vazeb, jejich chování (fungování) a principů a pravidel jejich vzniku a vývoje v průběhu času.

Architektura úřadu (EA²⁾) jako **manažerská metoda** je **prostředkem** celostního poznávání organizace na **podporu rozhodování**, zejména při **plánování** strategických změn, ale také na podporu řízení výkonnosti, kvality a zodpovědnosti.

Představuje **popis struktury a chování** úřadu (kdo jsme), **plánovaných změn** (odkud a kam jdeme) a jejich **informatické podpory** (k čemu nám je a má být ICT jako celek a jednotlivé informační systémy veřejné správy).

Zavedení tzv. Národní architektury veřejné správy (NA) a Národního architektonického plánu jejího rozvoje (NAP) touto IKČR vychází z nutnosti systematicky popsat současný a budoucí stav architektury VS tak, aby její popis podporoval řízení reforem VS i změn její ICT podpory.

Národní architektura VS ČR je souhrn architektur a popisů architektury všech jednotlivých úřadů veřejné správy, včetně všech centrálních sdílených prvků eGovernmentu.

Národní architektonický plán (NAP) bude tvořit popis současného stavu jednotlivých úřadů veřejné správy a centrálních prvků eGovernmentu³⁾, popis návrhů jejich cílového stavu⁴⁾, z nich plynoucí rozdíl, tedy rozsah očekávaných změn a plán, jak budou tyto změny realizovány⁵⁾.

Pro všechny modely a další dokumenty, popisující Národní architekturu VS bude využíván společný název Národní architektonický plán.

Národní architektonický rámec (NAR), jako **metodický a myšlenkový rámec** pro jednotný a koordinovaný popis Národní architektury VS ČR, obsahuje návody, postupy, předlohy a vzory tvorby, údržby a užití popisu architektury.

Národní architektonický rámec vychází z mezinárodně uznávaných standardů tvorby a údržby architektury úřadů TOGAF⁶⁾ a ArchiMate, spravovaných The Open Group⁷⁾ a užívaných jako východisko pro architekturu veřejné správy ve většině zemí.

NAR vydá a bude aktualizovat OHA MV, který bude v souladu s NAR koordinovat vznik a aktualizaci součástí NAP a zabezpečí jejich centrální uložení a prezentaci vybraných znalostí z NAP, tj. například modelů a akčních plánů jednotlivých OVM, ve společné znalostní bázi a portálu NAP.

Orgán veřejné správy (OVS) je státní orgán nebo orgán územních samosprávných celků.

Orgán veřejné moci (OVM) je státní orgán, územní samosprávný celek a fyzická nebo právnická osoba, byla-li jí svěřena působnost v oblasti veřejné správy.

Soukromoprávní uživatel údajů (SPUU) je podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba, která není orgánem veřejné moci a je podle jiného právního předpisu oprávněna využívat údaje ze základního registru nebo z agendového informačního systému.

Informační systémy veřejné správy (zákon o ISVS)

- **ISVS** je funkční celek nebo jeho část zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost pro účely výkonu veřejné správy.
- **Správce ISVS** je osoba nebo její součást, která poskytuje služby informačního systému veřejné správy a za informační systém veřejné správy odpovídá.
- **Provozovatel ISVS** je osoba nebo její součást, která zajišťuje funkčnost technických a programových prostředků tvořících informační systém veřejné správy.
- **Uživatel ISVS** je osoba nebo její součást, která do informačního systému veřejné správy zapisuje data nebo data, případně i provozní údaje obsažené v informačním systému veřejné správy, využívá.

Agendy

- **Agenda** je ucelená oblast působnosti orgánu veřejné moci nebo ucelená oblast působení soukromoprávního uživatele údajů,
- **Ohlašovatel agendy** orgán veřejné moci, který ohlašuje agendu pro potřeby její registrace
- **Kategorie OVM** je skupina orgánů veřejné moci nebo soukromoprávních uživatelů údajů, kteří vykonávají stejné činnosti v ohlášených agendách
- **OVM / SPUU působící v agendě** je OVM nebo SUU vykonávající agendu a v agendě registrovaný buď identifikátorem OVM / SPUU nebo kategorií OVM / SPUU

Agendové informační systémy

- **Agendovým informačním systémem (AIS)** je ISVS, který slouží k výkonu agendy, využívání elektronických formulářů nebo elektronické identifikaci
- **Správce AIS** je OVM - správce ISVS který je buď ohlašovatelem příslušné agendy (centralizovaný AIS) nebo v agendě působí (decentralizovaný AIS)
- **Soukromoprávní uživatel údajů (SPUU)** přistupuje pouze prostřednictvím AIS, který vybuduje ten, kdo má zákonné zmocnění.

Definice, cíle a základní architektonické principy eGovernmentu ČR

Definice eGovernmentu jako moderní elektronicky podpořené veřejné správy:

„Veřejná správa je zajišťována sadou ICT služeb, které jsou sdílené, vzájemně sladěné, důvěryhodné, propojené, přístupné, bezpečné, dostupné a efektivní⁸⁾“.

Posláním eGovernmentu je:

„Co nejefektivnějším způsobem poskytovat klientům veřejné správy služby, co nejvíce jim usnadňující jak dosažení jejich práv a nároků, tak splnění jejich povinností a závazků ze vztahu k veřejné správě“.

Úlohou úřadů a úředníků, podporovaných informačními systémy, je být služebníky a rádci, průvodci klientů na cestě za splněním jejich povinností a dosažením jejich nároků.

Tyto definice vycházejí z toho, že Government je **správní činnost** související s poskytováním veřejných služeb, řízením veřejných záležitostí na místní i centrální úrovni a zajišťováním záležitostí ve veřejném zájmu. Pokud je poskytování veřejných služeb zajišťováno elektronicky a dochází k **digitální interakci** mezi veřejností a veřejnou správou hovoříme o eGovernmentu, **elektronické veřejné správě**, která využívá informační a komunikační technologie k poskytování elektronických veřejných služeb občanům a podnikům. V širším slova smyslu považujeme za eGovernment veškeré elektronizované procesy veřejné správy, včetně interního zpracování agend a provozních procesů.

Cílem veřejného zájmu jsou tedy **rychlejší, dostupnější, spolehlivější a levnější** služby veřejné správy, které jsou díky jejich elektronické formě lépe obsahově a procesně **sladěné**, jsou **sdílené** subjekty veřejné správy, **důvěryhodné** pro obě strany interakce, **propojené** za účelem pokrytí životních situací a **dostupné** odkudkoliv zabezpečenou formou komunikace.

IKČR navazuje zejména na cíle eGovernmentu formulované ve Strategickém rámci rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020 a jeho akčních plánech a ve Strategii rozvoje ICT služeb veřejné správy (usnesení vlády ze dne 2. listopadu 2015, č. 889).

Základní architektonické principy

Pouze odkaz na IKČR

Etapy naplňování cílové vize informatizace VS ČR

ke zvážení

Výchozí požadavky:

- IT systémy se mají konsolidovat, tj. má klesat jejich počet odstraňováním duplicit a nárůstem jejich sdíleného užívání
- I když jich zůstane mnoho, mají být propojeny a poskytovat konzistentní služby jako celek
- Budou federalizované (federované)
- Uplatní se účinná centrální IT governance (při zachování lokální zodpovědnosti)

Přes klesající počet postupně se vzájemně konsolidujících ISVS bude základem informatizace veřejné správy stále velký počet autonomních a modulárních řešení, které se však společně při podpoře dodávky externích

služeb klientům VS nebo interních služeb pro úředníky budou chovat jako jeden propojený celek.

Konsolidace a transformace informatizace veřejné správy se podle této vize odehraje ve dvou velkých etapách.

První etapa, dosažitelná v blízkém horizontu jednotek let:

- Aplikační dekompozice monolitických řešení na procesně ucelené aplikační moduly, vhodné pro sdílení nebo záměnu, politicky (legislativně) parametrizovatelné a vytvoření Katalogu sdílitelných certifikovaných ICT služeb⁹⁾.
- Interoperabilita a integrace aplikací pro maximální využití propojeného datového fondu.
- Sdílení údajů mezi ISVS výhradně prostřednictvím PPDF (neveřejné údaje) nebo VDF (veřejné údaje, zveřejněné jako Otevřená data)
- Současně zahájení přesunu výpočetního výkonu zejména do Národních datových center, korporátních (resortní a krajských) datových center a do státní i soukromé části eGovernment Cloudu (IaaS, PaaS).
- Transformace IT útvarů úřadů z převážně provozního řízení na převážně strategické řízení IT a řízení nákupu a dodávky IT služeb svým klientům.

Druhá etapa, dosažitelná později:

- Postupná transformace a migrace sdílitelných aplikací do cloudové infrastruktury, odkud budou poskytovány jako sdílená služba (SaaS),
- Rostoucí integrace, automatizace a otevřenost i pro další poskytovatele (zprostředkovatele) veřejných služeb.
- Přesun další části výpočetního výkonu do eGov Cloudu, státního i soukromého.

Domény Národní architektury veřejné správy

Pro modelování Národního architektonického plánu VS ČR i pro formulování principů a pravidel IKČR se využívají následující architektonické domény architektury úřadů (a celé veřejné správy ČR), které jsou v souladu s Národním architektonickým rámcem.

Architektonické domény jsou děleny na horizontální domény (také nazývané vrstvy), odpovídající čtyřvrstvé vizi architektury VS a na vertikální domény, představující složky motivace a governance veřejné správy.

Horizontální domény (vrstvy) základních prvků architektury:

- **Byznys architektura** – tedy architektura všech součástí výkonu veřejné správy a podpůrných provozních funkcí, zejména zaměřená na působnost OVM, služby, procesy, organizaci, role a zodpovědnosti.
- **Architektura informačních systémů**, členěná na:
 - Informační (datovou) a
 - Aplikační architekturu
- **Technologická architektura**, pro potřeby VS ČR dále dělená dle čtyřvrstvé vize architektury na:
 - architekturu IT technologií, také zvanou platformovou a
 - architekturu komunikační infrastruktury a datových center

Vertikální domény motivačních složek architektury:

- **Architektura strategie a směřování**, původně také zvaná motivační architektura (v užším smyslu¹⁰⁾), nyní jedna ze složek motivace úřadu
- **Architektura výkonnosti**, s měřítky dosahování strategie i provozní efektivity
- **Architektura rizik a bezpečnosti**, postihující specifické bezpečnostní atributy napříč doménami včetně požadavků na kybernetickou bezpečnost
- **Architektura shody s pravidly a udržitelnosti**, obsahující všechny prvky regulace fungování úřadů,

od právních předpisů, přes normy a standardy až po vlastní zásady udržitelnosti.

Poslední doménou modelování je světle červená oblast, která představuje tzv. akční plán architektury úřadu (Roadmap) a umožňuje vizualizovat balíčky práce, projekty a jimi dosahované stavy architektury (přechodné a cílové). [border|center|750px|Potenciál sdílení na všech vrstvách architektury veřejné správy a jednotlivých úřadů|odkaz=https://nap.vyvojar.cz/wiki/Soubor:Nap.png](https://nap.vyvojar.cz/wiki/Soubor:Nap.png)

Přístup k popisu architektury VS ČR

Koncepce nemá za cíl definovat vše, co se týká veřejné správy, ale jen vymezenou část týkající se principů návrhu řešení ISVS a procesů správy (životního cyklu) ISVS v kontextu působnosti OVM – správce ISVS.

IKČR popisuje nejen samotné ISVS, ale i procesy a agendy, které ISVS podporuje, služby, které ISVS poskytuje, hardware (též HW) a software (též SW), který ISVS využívá a infrastrukturu, prostřednictvím které ISVS fyzicky komunikuje s okolím – vše s využitím nástrojů architektury úřadu (obecně Enterprise architektury, dále jen „EA“).

Veřejná správa funguje na odlišném principu než soukromoprávní subjekty. Výkon veřejné správy se řídí zásadou¹¹⁾, dle které veřejná moc může konat jen tehdy, stanoví-li to zákon, a jen způsobem stanoveným zákonem. Jinými slovy, co není zákonem povoleno, je zakázáno. Proto jako první součást řízení dlouhodobého rozvoje ISVS musí být legislativní / právní vymezení.

Dekompozice a kontexty ISVS:

- Každý ISVS má prvky ze všech čtyřech vrstev architektury
- Na každé vrstvě architektury obsahuje ISVS více různých prvků (aktivních, pasivních a chování), které je třeba identifikovat, klasifikovat a řídit
- ISVS nikdy není izolován, vždy je součástí architektury větších celků, a to:
 - úřadu, jednotlivé organizace,
 - korporace, resortu nebo územního celku (kraje a obce),
 - veřejné správy ČR,
 - veřejné správy EU.

Čtyři vrstvy služeb ISVS znázorňuje následující obrázek:

1. Typové služby na čtyřech úrovních architektury veřejné správy

Na všech vrstvách architektonické dekompozice struktury a služeb ISVS je potřeba při plánování a řízení jeho vybudování nebo následného rozvoje mít znalosti a činit rozhodnutí zejména v následujících otázkách:

1. Podporované agendy/služby veřejné správy jsou?

- Centrální nebo lokální procesy
- Vlastní nebo sdílené služby
- Speciální nebo univerzální obslužné kanály
- Asistované nebo on-line služby
- Využívají sdílené údaje: Propojený a Veřejný datový fond (PPDF a VDF)

2. Informační systémy (Applikace a data)

Applikace

- Logicky centralizované / distribuované

- Vyvinuté na zakázku / Off the Shelf
- On Premise (vlastní) / Cloud (pronajaté)

Data

- Referenční, autoritativní a vlastní data spravovaného ISVS

3. Platformy

- Platformy (Databáze, Aplikační servery apod.)
- On Premise / NDC / Cloud
- Výpočetní výkon a datové úložiště
- On premise / NDC / Cloud

4. Infrastruktura

- Datové centrum
- On premise / NDC / Cloud
- Síťové připojení do eGovernmentu
- (KIVS, komerční DC a Internet), CMS

Podstatné principy základních prvků eGovernmentu následují popsané po jednotlivých vrstvách architektury VS a poté podle jednotlivých klíčových tematických okruhů.

Přístup k popisu byznys architektury eGovernmentu

Výkon a služby veřejné správy byly dlouhou dobu poskytovány v místě příslušného OVM jeho úředníky - tuto formu vládnutí můžeme nazvat cizím názvem „Government“. S rostoucím využitím informačních technologií se z „obyčejného“ Governmentu stává jeho elektronická forma eGovernment neboli elektronické vládnutí či vládnutí za pomoci elektronických prostředků. Jinými slovy, základní zdroje každého OVM (úředníci, úřadovny, budovy atd.) jsou rozšířeny o prvky elektronického vládnutí. Některé z těchto prvků si spravuje samo OVM, jiné využívá jako sdílenou službu ve správě jiného OVM.

Například:

1. **Základní registry** - Dle zákona o základních registrech (č. 111/2009 Sb.) OVM, působící v určité agendě, a spravující pro výkon této působnosti agendový informační systém (AIS) a vede v tomto AIS údaje dle zákonného zmocnění, má právo a povinnost na čerpání (**využívání**) referenčních údajů ze základních registrů, aniž by ověřoval jejich správnost, natož pak požadoval poskytnutí těchto údajů od subjektů práva. Tedy datový kmen samotného úřadu je rozšířen pro evidované subjekty a objekty práva o referenční údaje ze ZR se zaručnou platností.
2. **Elektronická identita** - Dle zákona o elektronické identifikaci (č. 250/2017 Sb.), účinného od 1. 7. 2018, provádí úřad resp. jím spravovaný ISVS identifikaci a autentizaci klienta veřejné správy, o kterém vede údaje pomocí Národního bodu elektronické identifikace s definovanou úrovní záruky (tzv. Level of Assurance „LoA“). Jednotlivé úřady tedy jako sdílenou centrální službu státu dostávají identifikaci a autentizaci klientů – fyzických osob, nemusí se starat o vydávání identifikačních prostředků ani jejich využívání v procesu identifikace a autentizace fyzických osob.
3. **Elektronické úkony a doručování** - Zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, byla všem OVM zřízena navíc ke stávajícím obslužným kanálům datová schránka. OVM byla uložena povinnost přijímat úkony učiněné datovou schránkou jinými FO nebo PO a doručovat jiným PO nebo FO primárně do existující datové schránky. Každý úřad tak získal centrální, státem zdarma poskytovanou, službu elektronického podání a doručení s definovanými právními účinky.

4. **Poskytování údajů** - Klient má právo na **poskytování** o něm vedených údajů z informačních systémů úřadů, což upravuje zákon o ISVS a od 1. 7. 2018 řeší mj. tzv. Portál občana, což bude transakční část portálu veřejné správy (dále také „PO“ a „PVS“) s využitím publikace povinných údajů z ISVS přes eGovernment Online Service Bus (dále také „eGSB“). Jednotlivý úřad využívající se sebou spravovanými ISVS tento způsob publikace nebude muset řešit tuto povinnost samostatně.
5. **Zveřejňování informací** - Orgány veřejné správy **zveřejňují** informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, nebo dalších zvláštních předpisů upravujících poskytování informací veřejnosti, například zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, **jako otevřená data**. Pro zveřejňování otevřených dat zajišťuje stát pro všechna OVS službu Národního katalogu otevřených dat (NKOD).

Působnost úřadu je definována jemu legislativně přiznanou působností v jednotlivých agendách. Každou z agend působnosti úřadu je pak účelné rozdělit na procesy a funkce dle v obrázku níže uvedených kategorií. Působnost úřadu je potom tvořena kompozicí jednotlivých agend, které se v jednotlivých procesech a funkcích překrývají a mohou je sdílet.

1. Základní procesní (funkční) součásti každé agendy

Obecně platí, že:

- Agenda je tvořena přinejmenším výše uvedenými kategoriemi funkcí a služeb
- Z rozdílných vlastností jednotlivých kategorií funkcí v agendách vyplývají nároky na jejich různou aplikační podporu a přirozená komponentizace ISVS
- Mnohé z agendových funkcí mají být v rámci organizace mezi agendami sdíleny, například obslužné kanály a agendové zázemí (kmenová data, platební styk, účetnictví agend, apod.)
- Na rozdíl od doručování dokumentů se výměna údajů nerealizuje prostřednictvím správy případů, spisů a dokumentů.

Ve vztahu agendy k ostatním kategoriím procesů a funkcí úřadu platí přinejmenším tato pravidla:

- Zatímco odborné agendové procesy (tzv. Middle-Office) zůstanou specifické, ostatní procesy by měly být v úřadu jednotné a sdílené
- Obdobně to platí pro všechny ostatní vrstvy architektury (aplikace a data, IT technologie a komunikační infrastruktura), které své služby staví právě na podporu výkonu byznys procesů úřadu a kopírují odvozeně jejich strukturu a potřeby.

Přístup k popisu architektury informačních systémů eGovernmentu

Obsahová (funkční) podpora služeb veřejné správy (jednotlivých agend) službami informačních systémů je předmětem tzv. Aplikační vrstvy architektury veřejné správy. Součástí aplikační vrstvy jsou i údaje a jejich metadata udržované v těchto informačních systémech.

Přestože zákon o ISVS hovoří o informačním systému veřejné správy tak, že chápe a eviduje ISVS jednotlivě jako jeden monolitický celek, tato IKČR ukazuje, že tak ISVS vystupuje pouze z pohledu logické podpory jedné agendy funkcemi informačních technologií. ISVS má přirozeně svoji strukturovanou vnitřní výstavbu a pro správné plánování rozvoje jednotlivých ISVS úřadu i celého aplikačního portfolia úřadu je nutné aplikační strukturu každého ISVS procesně orientovaným způsobem dekomponovat do logických celků, kterým by měly odpovídat i fyzické aplikační komponenty. Jejich vzájemné integrace a spolupráce pak tvoří logický ISVS. Dlouhodobě řídit ISVS ve skutečnosti znamená řídit životní cyklus jeho jednotlivých komponent.

Na druhou stranu, pokud jeden ISVS potřebuje pro své funkce několik komponent, nikde není předepsáno, že je nutné obdobné komponenty (například komunikace s klienty ve Front-Office nebo příjem plateb v Back-Office)

budovat pro každý logický ISVS vždy znovu a znovu. Naopak základní pravidlo této IKČR stanovuje, že:

Obdobné, funkčně použitelné komponenty musí být v úřadu mezi jeho jednotlivými ISVS vždy sdíleny a nesmějí se budovat nebo udržovat v provozu vícenásobně, pokud se neprokáže jinak (například z důvodu odlišné dostupnosti nebo odlišné ochrany údajů).

Vedle agendových informačních systémů (AIS) a IS spisových služeb má každý úřad celou řadu typů IS, jejichž podrobnější třídění a odpovídající pravidla pro jejich návrh a správu zavádí IKČR také.

1. Typické kategorie aplikačních komponent, tvořící každý jednotlivý ISVS.

Procesní (byznys) dekompozice ISVS na aplikační vrstvě v kostce:

- Většina agendových ISVS obsahuje aplikační podporu více různých procesních kategorií výkonu VS a využívá k tomu aplikačních funkcí poskytovaných více aplikačními komponentami z více kategorií, viz vysvětlení dále.
- Velmi často (přínejmenším u agend s obsluhou občanů) jsou součástí ISVS funkce ze silně orámovaných kategorií na obr. výše, tj. Front-office, Middle-Office, Back-Office a Spisové služby.
- Mnohé aplikační komponenty ISVS by měly být mezi jednotlivými ISVS (a jejich agendami) v úřadu, korporaci nebo finálně eGovernmentu, sdíleny úměrně tomu, jak lze sjednocovat a sdílet podporované procesy, viz dekompozice agendy. Toto sdílení bude přednostně realizováno u společných obslužných komponent (Front-Office) a společných komponent agendového zázemí (Back-Office).

Dle svého významu pro výkon veřejné služby a ochranu údajů rozlišuje zákon o kybernetické bezpečnosti informační systémy na kritické a významné, přičemž jednotlivé kategorie se musí řídit jednoznačnými pravidly tohoto zákona.

Obdobně zavádí IKČR povinnost klasifikace v ISVS evidovaných údajů (datového kmene a transakčních údajů) a pravidla pro jejich správu a zveřejňování v podobě otevřených dat.

Protože ISVS zpracovávají téměř bezvýjimečně osobní údaje, musejí od 25. 5. 2018 naplňovat kromě požadavků zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, rovněž požadavky, které na ně klade nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679, obecné nařízení o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (zkráceně: Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (anglicky General Data Protection Regulation - GDPR). Zejména se jedná o zásady zajištění zabezpečení před možným únikem a zneužitím přítomných osobních údajů, a zásady záměrné a standardní ochrany osobních údajů ve smyslu čl. 25 nařízení GDPR.

ISVS a další IS ve veřejné správě se pro účely IKČR dělí **z pohledu sdílených služeb** na:

- ISVS poskytující sdílené služby eGovernmentu, viz také níže seznam a popis sdílených prvků eGovernmentu, a to zejména
 - IS pro sdílené služby při výkonu externích služeb veřejné správy
 - IS pro sdílené služby správy zdrojů veřejné správy
 - IS pro sdílené služby agend v přenesené působnosti
 - IS pro celoplošný agendový portál a další
- ISVS a IS poskytující lokální služby OVS (a převážně čerpající sdílené služby eGovernmentu), a to zejména
 - Agendové IS pro vlastní a samosprávnou působnost
 - IS pro lokální agendové a místní portály
 - IS pro spisovou službu
 - Provozní IS pro správu zdrojů
 - a další

Z pohledu zodpovědností správce jsou i celoplošné ISVS pro sdílené služby eGovernmentu součástí lokální

architektury konkrétního OVS jejich správce, a musejí být spravovány v jejím kontextu.

Přístup k popisu technologické architektury eGovernmentu

Poskytnutí dostatečného výpočetního výkonu, úložných kapacit, zabezpečení, vývojového prostředí a další služby poskytuje pro fungování IS ve veřejné správě vrstva technologické infrastruktury. Poskytování sdílených služeb výpočetního výkonu a úložných kapacit pro OVS je předmětem projektu eGovernment Cloudu (eGC), realizovaného podle příslušného usnesení vlády ČR, jehož výstupy budou do IKČR průběžně doplňovány.

Přístup k popisu komunikační architektury eGovernmentu

Všechny služby sdílených prvků eGovernmentu a ISVS navzájem musí být poskytovány po bezpečné síťové infrastruktuře (KIVS) a prostřednictvím jednoho centrálního místa přístupu k těmto službám (CMS).

Informační systém VS v kontextu Národní architektury VS

Struktura a funkce ISVS, tj. obsah všech horizontálních i vertikálních domén jeho architektury, musí být vnímána a rozvíjena ve všech souvislostech. Tyto souvislosti jsou dány zejména prostředím, v němž se ISVS nachází a jemuž v důsledku slouží. Tj. zejména prostředí Orgánu veřejné správy, jeho celé korporace a všech vyšších úrovní veřejné správy včetně centrálních sdílených prvků eGovernmentu.

Zjednodušeně lze tyto souvislosti vyjádřit schematicky jako architekturu ISVS v kontextu (jako součást) architektury OVS a architektury eGovernmentu, viz obrázek:

[image11.emf](#)

1. Architektura ISVS v kontextu architektury úřadu, korporace a eGovernmentu ČR

Záměrně byla pro zjednodušení opomínuta například architektura prvků veřejné správy na úrovni EU a architektura prostředí typického (typového) klienta veřejné správy, občana a organizace.

1. <references />

¹⁾

Architekturou VS se zde míní tzv. Cross-Government Enterprise Architecture (xGEA v UK, nebo GEA v Novém Zélandu, USA a mnohde jinde).

²⁾

Z angl. Enterprise Architecture, v ČR nepřekládáno nebo překládáno jako podniková architektura nebo právě architektura úřadu.

³⁾

Angl. zkratka „As-Is“ – jak je.

⁴⁾

Angl. zkratka „To-Be“ – má být.

⁵⁾

Angl. „Roadmap“

⁶⁾

z angl. The Open Group Architecture Framework

⁷⁾

<http://www.opengroup.org/togaf/>;

⁸⁾

(ve smyslu 3E, tedy hospodárné, účinné a účelné)

⁹⁾

¹⁾ kap. 5.2. Příloha č. 1 usnesení vlády ČR č. 889/2015

¹⁰⁾

Dle TOGAF 9.1 a ArchiMate 2.1

¹¹⁾

Ta je zakotvena v čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky (1/1993 Sb.) a v čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (2/1993 Sb.).

From:

<https://archi.gov.cz/> - **Architektura eGovernmentu ČR**

Permanent link:

https://archi.gov.cz/nap_dokument:uvod?rev=1560251834

Last update: **2019/08/12 11:59**

